

Projevy antiamerikanismu v českých levicových subkulturních periodikách

Lauderova MŠ, ZŠ a gymnázium při Židovské obci v Praze

Vedoucí práce: Milan Ducháček

Autor: Julie Kubánková

Ročník: 6.O

Rok: 2019/20

Abstrakt

Tato seminární práce se zabývá analýzou projevu antiamerikanismu ve periodikách A-kontra a Hluboká orba. Konkrétně těmi vydanými v 90. letech minulého století. V práci je vysvětlen fanzin, jeho historie a vývoj u nás a v zahraničí. Následně je představen pojem antiamerikanismus a jeho vymezení pro potřeby této práce. Stručně jsou popsány i publikace, kterým se tato práce věnuje. V praktické části jsou vybrané texty podrobeny analýze a projevy antiamerikanismu, které obsahují, jsou popsány a rozřazeny do přehledných skupin dle původu článku, ve kterém se vyskytují, a dle jejich rozsahu. Nakonec jsou z hlediska projevů antiamerikanismu porovnány publikace jako celky, a jsou popsány rozdíly mezi nimi.

Klíčová slova

antiamerikanismus, subkultura, fanziny, Hluboká orba, A-kontra

Obsah

Úvod	4
1 Fanziny jako médium.....	5
1.1 V prostředí zahraničním	5
1.2 V prostředí Československém	5
1.2.1 A-kontra.....	6
1.2.2 Hluboká orba.....	6
2 Antiamerikanismus	7
2.1 Definice pro potřeby této práce	7
3 Postup analýzy	8
4 Antiamerikanismus na stránkách A-kontry.....	9
4.1 Antiamerikanismy ve člancích z československého a českého prostředí.....	9
4.1.1 Jedná se o články, jejichž autor je ovlivněn tuzemskou atmosférou a politikou. Často se jedná o rozhovory z domácího prostředí, vedené se subjektem zahraničním. Příspěvky zcela věnované kritice USA	9
4.1.2 Příspěvky, kde je antiamerikanismus vedlejší	9
4.2 Antiamerikanismy na stránkách A-kontry v člancích ze zahraničního prostředí	10
4.2.1 Příspěvky zcela věnované kritice USA.....	10
4.2.2 Příspěvky, kde je antiamerikanismus vedlejší	10
5 Antiamerikanismus ve fanzinu Hluboká orba.....	11
5.1 Antiamerikanismy ve člancích československého prostředí	11
5.1.1 Příspěvky zcela věnované kritice USA.....	11
5.1.2 Příspěvky, kde je antiamerikanismus vedlejší	11
5.2 Antiamerikanismy v člancích převzatých ze zahraničí	11
5.2.1 Příspěvky zcela věnované kritice USA.....	12
5.2.2 Příspěvky, kde je antiamerikanismus vedlejší	12
6 Porovnání nálezů.....	13
Závěr.....	14
Zdroje	15
Tištěné	15
Elektronické.....	15

Úvod

Tato práce se bude zabývat projevy antiamerikanismu ve fanzinech subkultur 90. let 20. století. Téma jsem si zvolila z vlastního zájmu o tyto subkultury a o jejich fungování v postkomunistickém Československu.

Předmětem zkoumání jsou publikace A-kontra (z roku 1991-95 tak, jak jsou dostupné z Národní knihovny) a Hluboká Orba (z roku 1993-99 tak, jak jsou dostupné z českého a slovenského archivu subkultur).¹ Právě z těchto archivů pocházely zkoumané výtisky. Nejdříve byly dostupné publikace prostudované a jakékoliv zmínky o USA zaznamenané. Z těchto zmínek byly vybrány antiamerikanismy a ty pak dle jejich formy rozříděny.

Subkultury, v jejichž prostředí tyto tiskoviny vznikaly, jsou značně levicově laděny. A-kontra je zpravodaj anarchistického hnutí a Hluboká orba je publikace zabývající se punkovou/hardcoreovou hudební scénou u nás.

Cílem práce je provést analýzu zkoumaných periodik a pokusit se zjistit a shrnout, v jakých formách v nich můžeme antiamerikanismus najít a případně, co to vypovídá o názorové orientaci dané subkultury. Dále po tom porovnat publikace mezi sebou a zjistit, jak se liší.

První (teoretická) část bude úvod do problematiky. Krátké představení fanzinu jako média v mezinárodním a poté zejména česko-slovenském kontextu a krátká anotace titulů, které jsou předměty práce bude následována nastíněním pojmu antiamerikanismus a jeho definicí, kterou se bude rozumět pro účel této práce. Nakonec bude popsán postup analýzy. V této části bude stěžejním zdrojem kniha *Křičím: „To jsem já.“* od Miloše Hrocha.²

Druhá (praktická) část se bude zabývat samotnou analýzou zmíněných publikací a následným rozřazením nalezených prvků antiamerikanismu do celistvých kategorií, tak aby se daly jednoduše shrnout a porovnat.

---

¹ Český a slovenský archiv subkultur. *Ziny.info* [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://ziny.info/>

² Hroch, Miloš. *Křičím: „To jsem já.“*. Praha: Page Five, 2017.

1 Fanziny jako médium

Definicí fanzinů (zkráceně zinů) je mnoho. Jednoduše ji podává Stephen Duncombe, a to sice jako nekomerční, neprofesionální, nízkonákladový časopis distribuovaný, produkováný a publikováný samotnými tvůrci.³ K takovému popisu lze doplnit, že samotným cílem většiny zinů je propůjčit hlas jednotlivci a skupině, do které autor patří, vytvořit prostor pro subkulturní a undergroundové myšlenky, které by se za jiných okolností nedostaly do éteru, a propojit lidi sdílející podobné myšlení, zájmy či například onemocnění nebo sexuální orientaci. Především pak sdílet nadšení pro potěchu autora a následně čtenáře: „*Něco jako dnešní sociální síť, ale víc se to podobalo spikleneckému kultu.*“⁴ To vše bráno s rezervou, v mezích zinu je exaktní definice těžko utvořitelná vzhledem k různorodé přirozenosti žánru a samotné snaze se vůči definicím a formálnímu rozřazení vymezit.

1.1 V prostředí zahraničním

Za počátek fanzinu můžeme považovat rok 1927 kdy došlo k otevření korespondenční rubriky ve sci-fi časopisu *Amazing Stories* vynálezce Gernsbacka, což utvořilo dokonalé prostředí pro rozrůstání komunity a následné vytváření fanouškovských časopisů.⁵ Již před tím samozřejmě vycházely letáky a krátké sborníky různých politických seskupení či literárních kruhů, avšak amatérskost, nevýdělečnost a uzavřenost alternativní kultury je specifická až pro počiny tehdejších fanoušků sci-fi.

Výjimečnému nárůstu popularity se začaly ziny těšit v sedmdesátých letech minulého století, a to zejména díky nástupu punk subkultury a jejímu odporu vůči mainstreamovým vydavatelům a nakladatelům. Za pomoci více dostupné tiskařské a kopírovací techniky tak vznikají časopisy, které svým neupraveným, nedokonalým vzhledem a kritikou společnosti oslovují čím dál tím více lidí po celém světě. V této době ziny umožňují sdílet své frustrace a nespokojenosti se společností a politickým establishmentem a vzniká zin politický.⁶

1.2 V prostředí Československém

V československém prostředí může počátek fanzinu splývat s historií politického samizdatu. Publikace tohoto typu ale byly zakázané, nevznikaly z „fanouškovského“ podhoubí, samotný akt jejich vydávání byl projevem politického odporu vůči režimu. Z toho také samizdat vychází, jako čin ostrakizované politické opozice.

Fanzin, vznikající z nadšenecké základny apoliticky, můžeme v Československu pozorovat ještě před začátkem sametové revoluce, kdy snad jako první vzniká opět zin sci-fi zaměření: „*Naprostá většina domácích předrevolučních fanzinů byla vydávána sci-fi klubem [...] šlo sice o »samizdaty«, ale nic podvatného vůči režimu se ve fanzinech neobjevovalo a nikdo tu potřebu ani necítil.*“⁷ Ziny z části vznikali i z touhy po tom napodobit západní svět a kulturu.⁸

---

³ DUNCOMBE, Stephen. *Notes from underground: zines and the politics of alternative culture*. London: Verso, 1997.

⁴ HROCH, Miloš. *Křičím: "To jsem já."*. Praha: Page Five, 2017, s. 15. 6

⁵ HROCH, Miloš. *Křičím: "To jsem já."*. Praha: Page Five, 2017. 6

⁶ DUNCOMBE, Stephen. *Notes from underground: zines and the politics of alternative culture*. London: Verso, 1997, s.4-22.

⁷ HROCH, Miloš. *Křičím: "To jsem já."*. Praha: Page Five, 2017, s. 114-115.

⁸ HROCH, Miloš. *Křičím: "To jsem já."*. Praha: Page Five, 2017, s.31.

kteřá byla lidem východního bloku bývalým režimem zapovězená. Tento fenomén nazývá Yurchak jako *Imaginární západ*.⁹

Avšak vedle těchto apolitických zinů se zrodily i fanziny, které braly západní kulturu konzumerismu útokem, a sloužily spíše jako prostředek prosazování kultury, která stojí k té západní v opozici.

1.2.1 A-kontra

Je anarchistický zin, vydávaný od roku 1991 až do současnosti (s přestávkou mezi roky 1996-98) a řadíme ho mezi politicky orientovaná periodika. Vznikl jako záznam československých alternativních aktivit a snažil o šíření povědomí o nich. Cílem časopisu nebylo ale jen informovat a vzdělávat, šlo i o činnost organizační a „mobilizační“, tj: svolávání akcí a protestů a vyzývání čtenářů k přímé akci.

Důležitou částí A-kontra jsou i rubriky týkající se levicové politiky, práv zvířat, antifašismu, feminismu a hardcore/punk hudby, později pojmenované Glosarium (příspěvky čtenářů nikoliv ve formě článků, ale dopisů, vzkazů, stížností a krátkých úvah). Zajímavým fenoménem A-kontra je fakt, že byla (a stále do jisté míry je) dostupná i u některých mainstreamových prodejčů tiskovin. Hlavně se ale šířila pomocí nezávislých distributorů, tedy čtenářů.

A-kontra svým vzhledem a grafickou úpravou působí do jisté míry profesionálně. To společně s umístěním do trafik a poměrně s vysokým počtem výtisků je pro zin poněkud netypické.

1.2.2 Hluboká orba

Hluboká orba je publikační počín hlavního redaktora Filipa Fukse. Jedná se časopis hudebního zaměření, který se primárně soustředil na mapování české a zahraniční hardcorové hudební scény. V souladu s hodnotovým zaměřením HC scény, však výrazný prostor dostaly i rubriky zabývající se feminismem, antifašismem, politickou akcí a zejména právy zvířat (tomuto tématu je pravidelně věnováno pár stránek v rámci souhrnu světových aktivit A.L. F¹⁰) a reportů z různých akcí.

První číslo vyšlo v Brně v roce 1993 a poslední také tam, v roce 2016 jako souborné dílo celého publikačního roku.

Hluboká orba poskytovala nejen četné recenze a rozhovory s členy známých a neznámých kapel, ale také prostor pro sdílení aktivit a informací o dění na jednotlivých scénách (rubrika „komunikace!“).

Rozhodně ale nemůžeme mluvit o apolitickém přístupu, z textů a článků je zřejmá náklonnost k politické levici. Přesto však byla pro apolitického čtenáře více přístupnější a názorově otevřenější než např. právě jednoznačně anarchisticky vyhraněná A-kontra.

---

⁹ YURCHAK, Alexei. *Everything Was Forever, Until It Was No More: The Last Soviet Generation*. Princeton University Press, 2005, s. 158-237.

¹⁰ Animal Liberation front – radikální organizace bojující za práva zvířat. Založená v roce 1972 ve Velké Británii.

2 Antiamerikanismus

Antiamerikanismus (nebo také anti-amerikanismus, amerikanofobie) je forma nesouhlasu či averze vůči USA (zejména jako státního útvaru).¹¹ Můžeme ho tedy považovat za negativní přístup ke Spojeným státům a k věcem s nimi spjatými,¹² který je ovšem podpořen iracionálním zobecňováním a zjednodušováním komplexního obrazu americké společnosti, kultury, kapitalismu volné soutěže a s tím vším spojených činů vlády USA, zejména pak její zahraniční a ekonomické politiky. V knize *Hating America: a History*¹³ jsou popsány základní charakteristiky antiamerikanismu jako:

1. „*Antagonismus vůči Spojeným státům, který je systémový: Amerika jako špatná a zlá.*
2. *Pohled, který výrazně přehání americké nedostatky.*
3. *Úmyslné zkreslení povahy nebo politiky Spojených států pro politické účely.*
4. *Nesprávné vnímání, které nepravdivě vykresluje americkou společnost, politiku nebo cíle, jako pochybné nebo nenávistné.*“¹⁴(překlad autorky)

To však neznamená, že jakákoliv kritika Ameriky se dá bagatelizovat a nařknout z antiamerikanismu. Jedná-li se však o kritiku nepodloženou nebo příliš účelovou, lze ji jako antiamerikanismus klasifikovat.

Antiamerikanismus vznikl společně s USA. Již na počátku osmnáctého století notná část Evropanů věřila, že Spojené státy nemůžou být státem rovným těm evropským, díky své nepopíratelné a přirozené zaostalosti. Během následujících let existence USA se kritika upíná spíše na zahraniční vztahy a strukturu americké vlády.¹⁵

V kontextu naší práce je nutné připomenut silný politický, ideologický antiamerikanismus ze strany bývalého režimu, a to v rámci celého východního bloku. Takový antiamerikanismus může zřetelně ovlivnit mínění společnosti i po pádu režimu.

2.1 Definice pro potřeby této práce

V této práci se pojmem antiamerikanismus rozumí právě taková zmínka o Spojených státech, která je negativní a šíří o USA informace negativní, nebo takové, které nejsou pochvalné.

Jedná se tedy o narážky na Ameriku, které mají záporný kontext a konotaci. Není rozlišováno, zda a odkud kritika pramení, či jak je validní a podložená.

---

¹¹ *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Anti-Americanism>

¹² O'CONNOR, Brendon. *The Rise of anti-Americanism*. 1. New York: Routledge, 2006, s.10.

¹³ RUBIN, Barry – COLP RUBIN, Judith. *Hating America: a History*. 1. New York: Oxford University Press, 2004.

¹⁴ RUBIN, Barry – COLP RUBIN, Judith. *Hating America: a History*. 1. New York: Oxford University Press, 2004, s. 9.

¹⁵ RUBIN, Barry – COLP RUBIN, Judith. *Hating America: a History*. 1. New York: Oxford University Press, 2004. s 3-45

3 Postup analýzy

Z publikací, které byly vybrány k analýze, byly vytříděny texty jejichž obsah splňuje výše zmíněná kritéria pro zkoumání. Ty pak byly shromážděny a následně dle stylu, ve kterém byly napsány (v potaz brán např. pisatel, forma či délka atd.) rozděleny do kategorií, které byly založeny právě na tom, co mají jednotlivé případy společného. Autorkou zvolené kategorie rozděleny dle původu daného příspěvku (tuzemský či zahraniční) a dále rozděleny dle toho, zda se jedná o příspěvek zcela anti-amerikanistický či například pouze o kritickou pasáž.

Byl pročteny tyto ročníky A-kontry: 1991 (č. 15-18), 1992 (č. 1-24), 1993 (č. 1-16, chybí č. 7-11), 1994 (č. 1-2), 1995 (č. 1-7) a tyto ročníky Hluboké orby: 1993-1999 (č. 1-18, chybí pouze č. 2 z roku 1993). Všechny případy antiamerikanismu byly zaznamenány pro následnou analýzu a byly vytvořeny fotokopie. Třídění antiamerikanismů bylo zvoleno pro co možná nepřehlednější nastínění problematiky, je to však jen jedna možných variant, jak tyto amerikofobní projevy dělit.

Vzhledem k neúplnosti některých zkoumaných materiálů (vydání chybějící v archivech či nečitelné strany), se jedná o neúplnou indukci, ze které vycházela část dedukcí.

4 Antiamerikanismus na stránkách A-kontry

Texty s antiamerickými motivy v publikaci A-kontra byly poměrně početné, hrubým průměrem tři na jedno číslo. Jsou rozděleny do dvou hlavních kategorií, podle toho, z jakého prostředí vycházejí, tj. jsou-li to články, které vznikly v tuzemsku a byly napsány autorem z Československa či ČR, či zda se jedná o články převzaté z publikací zahraničních. Dále je potom byly rozděleny dle formy příspěvku, ve kterém se nacházejí, a dle jeho rozsahu (je-li článek věnován výhradně kritice či tématu Ameriky, nebo zda je antiamerikanismus pouze zmínka, odbočka od hlavní myšlenky).

4.1 Antiamerikanismy ve člancích z československého a českého prostředí

Jedná se o články, jejichž autor je ovlivněn tuzemskou atmosférou a politikou. Často se jedná o rozhovory z domácího prostředí, vedené se subjektem zahraničním. Příspěvky zcela věnované kritice USA

U těchto příspěvků je antiamerikanismus zcela zřetelný, kritika rozvinutá a přímočará. Typické jsou právě tím, že se věnují Americe v československém kontextu. Téma pojímají tak, že se do na něj vždy dá napojit dění a situace tuzemská (například text *Pryč s Amerikanizací*,¹⁶ který popisuje frustraci týkající se průniku americké kultury k nám).

Obvyklým tématem jsou pak výhrady na adresu sociálních poměrů v USA či zahraničních konfliktů, jako například kritika války v Zálivu a analýza kurdského povstání *Obchod je obchod*¹⁷ či *Podobnost nikoliv náhodná*¹⁸ jako report o rasových nepokojích v L.A. a jejich rozbor.

Příspěvky tohoto typu jsou většinou více propracované a mohou odkazovat na jinou literaturu, či dohledatelná fakta.

4.1.1 Příspěvky, kde je antiamerikanismus vedlejší

V příspěvcích, které se nevěnují Americe jako hlavnímu tématu, se vyskytují antiamerikanismy jako narážky, připomínky či delší odbočky od hlavní myšlenky. Většinou se vyskytují v příspěvcích od čtenářů (nejsou tvořeny redakcí) či v rozhovorech. Antiamerikanismy toho typu jsou hojnější než ty popisované v předešlé kapitole.

Pro tyto příspěvky je typické, že jsou psány tak, jako by počítaly s tím, že čtenář již je proti USA naladěný, a pouze tento předpokládaný konsenzus potvrzují. Kupříkladu požívají přívlastek americký, pro podtrhnutí negativity celého tvrzení (např. v textu *McDonald's: Pozor na zločince*, kdy je použit obrat: „*Svou přímo čítankovou hypermodern-ameriko-byzniso-debilo-mánii se jí (nebo dramaturgovi) podařilo proměnit reportáž ve schizofrenní grotesku zavanějíci cenzurou (nebo spíš strachem zaměstnanců)*“.¹⁹

Mnohdy se ale může jednat o kritiku poměrně rozvinutou a jasnou, která zkrátka není předmětem článku, jako např. v pojednání o feminismu v českém tisku: „*Rozpínavost Ameriky, která si stanovila právo být hlavním hybatelem světových dějin, završila válka ve Vietnamu, obrovské trauma pro celou jednu generaci amerických mužů*“.²⁰

V rozhovorech s hudebními kapelami, politickými uskupeními či aktivisty a mysliteli se antiamerikanismy vyskytují jako pouhé narážky i jako rozsáhlé a podrobné kritiky.

¹⁶ KOŇO. *Pryč s amerikanizací. A-kontra*. 1992, 2(23)

¹⁷ ČERNEJ PETR. *Obchod je obchod. A-kontra*. 1992, 2(23).

¹⁸ POLÁK, Jakub. *Podobnost nikoli náhodná. A-kontra*. 1992, 2(25).

¹⁹ HANÁK, Petr. *McDonald's: Pozor na zločince. A-kontra*. 1992, 2(34-35), s. 5.

²⁰ W, Simone. *Obraz feminismu v českém tisku v letech 1990–1993. A-kontra*. 1995, 5(72-73), s. 20.

Antiamerikanismy této formy charakterizuje, že pokud na ně dojde, většinou je to iniciováno reportérem, nikoliv zpovídaným subjektem. Téma USA je žádané a mnohdy i tak trochu pod-souvané: „*Jsou systémy, kde jsou politické strany ještě víc pouhé sekretariáty, mají ještě méně členstva, a ještě méně zájmů, které by byly zaměřeny na nějakou konkrétní sociální skupinu lidí, a vedou ještě více obecnějších keců celé společnosti, celém národě apod... A-kontra: ...třeba spojené státy...*“²¹

Pokud redaktor vede rozhovor přímo s Američany, vždy se naskytnou otázky na „vnitřní“ pohled na věc, vztah k vládě atd. Např. „*A-kontra: Jakej je tvůj názor na vládu USA?*“²²; „*A-kontra: Na závěr se chci zeptat na události v Los Angeles – změnilo se u vás něco od té doby v politice vlády?*“²³

Poté jsou tu i příklady, kdy je redaktor přímo kritický, ne že by ke kritice pouze vybízel: „*A-kontra: Kdyby Amerika chtěla udělat něco dobrého, tak už dávno udělá intervenci do Jugoslávie.*“²⁴ Tak to samozřejmě není vždy, například v rozhovoru s kapelou Hell No! se k USA vyjádří kapela nezávisle na otázkách.²⁵ Řeč na téma někdy zavedou tázání sami, není to však pravidlem.

4.2 Antiamerikanismy na stránkách A-kontry v článcích ze zahraničního prostředí

Příspěvky jsou převzaté a přeložené ze zahraničních zinů, můžou čerpat i z více pramenů. Většina zahraničních antiamerikanismů jsou příspěvky této tematice zcela věnované. Publikování takových článků s prvoplánovým antiamerikanistickým obsahem může vyvolávat pocit, že antiamerikanismus je cíleně a vědomě šířen a texty vybírány podle toho.

4.2.1 Příspěvky zcela věnované kritice USA

Tyto články nikdy nevztahují na Česko či Slovensko, ale většinou se věnují americkým vnitřním a zahraničním konfliktům.

V této kategorii mluvíme například o rozhovoru *Muž, jenž vynalezl AIDS*, zabývajícím se údajným vývojem AIDS pod záštitou CIA,²⁶ o překladu básně od Alana Ginsberga²⁷ či o článku *Škola pro Diktátory*,²⁸ popisujícím spojení mezi absolventy Vojenské akademie Spojených států ve Fort Benning a vysokými důstojníky armádních složek represivních režimů v latinské Americe.

4.2.2 Příspěvky, kde je antiamerikanismus vedlejší

Jak je výše zmíněno, takovýchto příkladů není mnoho.

Většinou se jedná o poměrně rozvedenou kritiku, jako například: „*Během Vietnamské války byla naše země nejdůležitějším místem obratu a odporu proti genocidě, kterou se Spojené státy dopouštěly proti vietnamskému lidu. Začlenili jsme se do světové rezistence proti imperialismu Spojených států amerických.*“²⁹ Takové příklady jsou většinou v rozhovorech, nikoliv v ucelených tematických článcích. Krátké narážky a použití výrazu „americký“ s negativním záměrem se u analyzovaných materiálů neobjevily.

²¹ POLÁK, Jakub. Rozhovor s Petrem Uhlem – Systém je třeba nechat trochu vyhnít. *A-kontra*. 1993, 3(43), s.12.

²² HANÁK, Petr. Downcast – původní rozhovor s kapelou. *A-kontra*. 1992, 2(38-39), s.19.

²³ Farside – Rozhovor s HC kapelou z Kalifornie. *A-kontra*. 1993, 3(44-45), s. 9

²⁴ HANÁK, Petr. Agnostic Front – rozhovor. *A-kontra*. 1993, 3(46-48), s.7.

²⁵ Petr. Hell No! Rozhovor s newyorskou HC kapelou. *A-kontra*. 1992, 2(28-31), s. 22.

²⁶ ALEŠ. Muž, jenž vynalezl AIDS. *A-kontra*. 1994, 4(59-60).

²⁷ Vylízaný mozek – Alain Ginsberg. *A-kontra*. 1993, 3(54-57), s. 44-45.

²⁸ Škola pro diktátory. *A-kontra*. 1994, 4(59-60).

²⁹ ČERNEJ PETR a R.A.F. R.A.F. dokument. *A-kontra*. 1992, 2(36-37), s.4

5 Antiamerikanismus ve fanzinu Hluboká orba

Antiamerikanismy v periodiku Hluboká orba (dále zkráceně HO) se vyskytují spíše zřídka. USA je zmiňována poměrně hojně, většinou ale v hudebním kontextu, nikoliv kriticky. Jen málo jsou Americe věnované celé články, většinou se jedná jen o zmínky. V rámci zinu je kladen velký důraz na lokální hudební scénu a dění, příliš politicky zaměřených článků se zde nenalézá. Mnohdy dojde na politické téma až v rozhovoru s kapelami, v korespondenční rubrice (kam dopisují čtenáři mezinárodně) či v uveřejněných překladech textů.

Ty antiamerikanismy objevující se v časopisu můžeme dělit dle prostředí, ve kterém vznikaly (tuzemské a zahraniční) a dle rozsahu.

Zajímavým fenoménem je však přítomnost anti-antiamerikanismů, tedy použití antiamerikanismu ironicky: „*Zatímco tupí Američané plýtvají časem a papírem takovými zbytečnými polemikami, u nás je hned všechno jasné.*“³⁰ (v tomto případě je popisován nezládnutý a násilný konflikt na brněnské scéně, který je přirovnáván ke konfliktu odehrávajícímu se na stránkách jednoho amerického zinu). Někdy se vydavatel dokonce vymezí vůči kritice USA: „*ne se vším vždycky souhlasím*“³¹.

5.1 Antiamerikanismy ve člancích československého prostředí

Autory antiamerikanismů v této kategorii jsou Čechoslováci, nebo se jedná o rozhovory Čechem či Slovákem vedeny (i se zahraničním subjektem).

5.1.1 Příspěvky zcela věnované kritice USA

Ve zkoumaných publikacích nebyl nalezen ani jeden příspěvek, který by pocházel z tuzemska a byl zcela antiamerikanistický.

5.1.2 Příspěvky, kde je antiamerikanismus vedlejší

Vedlejší antiamerikanismus je tedy jediná forma antiamerikanismu v československých příspěvcích.

Většinou se jedná o rozhovory např.: „*HO: Myslím, že v USA není moc silná A hnutí...W: Ne, v USA není tak silné jako v Evropě. Dost velké bylo tady v roce 1920, ale vláda ho rozbila.*“³² U těch je obvyklé, že HO americkou problematiku načne, např.: „*V 60. letech CIA distribuovala drogy do hippie/protiválečného hnutí, aby ho paralyzovala...*“³³

Antiamerikanismus může být obsáhlejší a konkrétní, jako např. celý odstavec o americkém tabákovém průmyslu v rámci článku o škodlivosti kouření.³⁴ Může mít ale i nekonkrétní formu, kdy pisatel vychází z již zavedeného negativního pojetí USA, obdobně jako tomu bývá u A-kontry. Příkladem toho může být dopis zaslaný čtenářem: „*HD [Horní Dvořiště] je pitomá vesnice na hranici s Rakouskem, odhadem tu žije asi dvě stovky lidí, na to je tu docela dost lidí nekonzumentů tý pravý americký svěžesti, 4 vegetariáni plus další dva na půl cesty.*“³⁵ či například tato odpověď na otázku na život v Ostravě: „*Horší je to tady se vztahy mezi lidmi, kamaráde, tady to je totálně zamerikanizovaný město!! Sračka!*“³⁶

5.2 Antiamerikanismy v člancích převzatých ze zahraničí

Do této kategorie patří příspěvky s antiamerikanismy, které byly převzaty ze zahraničních publikací.

³⁰LUNCHMEAT. Radikální, Militantní, Nekompromisní. *Hluboká orba*. 1994, (14).

³¹HAVOC, Felix a Kent MCCLARD. Felix Havoc & Kent McClard. *Hluboká orba*. 1997, (14).

³² Resist. *Hluboká orba*. 1993, (3), s.10

³³ Bad acid trip. *Hluboká orba*. 1999, (17), s. 18.

³⁴ O kouření tabákovém průmyslu: Co si nepřičteš na krabičce od cigaret. *Hluboká orba*. 1998, (15).

³⁵ HONZA. Dopisy. *Hluboká orba*. 1995, (7).

³⁶ Malignant tumour. *Hluboká orba*. 1998, (16).

5.2.1 Příspěvky zcela věnované kritice USA

Vyjma jediného článku převzatého z amerického zinu *Open eye magazin*, pojednávajícím o údajném manipulování s výsledky výzkumu léčby rakoviny ze strany Ameriky za účelem zisku,³⁷ nebyl ve zkoumaných materiálech žádný další zcela antiamerikanistický článek.

5.2.2 Příspěvky, kde je antiamerikanismus vedlejší

Těmto antiamerikanismům je věnováno poměrně hodně prostoru, ale ne celý článek (ku příkladu texty Felixe Havoca a Kenta McClarda, kteří je ale většinou zasazují do kontextu tamější hudební scény).³⁸ Kritika Ameriky je u převzatých příspěvků vždy konkrétní a poměrně obsáhlá jako v případě rozhovoru s kapelou Dropdead³⁹ (kde dochází zejména ke kritice rasových nepokojů v L.A.) či v případě textu písně *Hero?* kapely Fuck All Governments.⁴⁰

---

³⁷ Systém funguje aneb kšefty s rakovinou. *Hluboká orba*. 1997, (14).

³⁸ HAVOC, Felix a Kent MCCLARD. Felix Havoc & Kent McClard. *Hluboká orba*. 1997, (14), s. 18.

³⁹ Dropdead. *Hluboká orba*. 1995, (7).

⁴⁰ Fuck all governments. *Hluboká orba*. 1993, (2).

6 Porovnání nálezů

Co se týká samotného počtu článků obsahujících antiamerikanismy (jeden příspěvek jich může obsahovat více), zkoumané publikace A-kontry jich měly přibližně padesát, Hluboká orba potom čítá sedmnáct takových článků.

Díky svému hudebnímu zaměření nemá HO mnoho článků zcela antiamerikanistických, většina amerikofobních výroků či úvah jsou vedlejším tématem článků na hudební téma. Oproti tomu A-kontra nabízí mnoho antiamerikanistických článků i mnoho výroků ojedinělých.

Podle rozsahu vedlejších výroků a jejich formy můžeme u obou zinnů mluvit o společném fenoménu nekonkrétních či nepřiliš rozsáhlých kritik, které fungují na základě sdíleného negativního přesvědčení o USA (odrážejí se od přesvědčení, že čtenář už je do jisté míry předpojatý) např.: označení filmu jako „*typicky americký*“⁴¹ v rámci jeho negativní kritiky. Příspěvky pracují s tímto předsudkem či ho už jen umocňují. To se týká jak článků tuzemského původu (v takovém případě můžeme podobný fenomén přisuzovat značnému politickému antiamerikanismu minulého režimu, a tím zakořeněným předpokladům pro podobné smýšlení), tak článků zahraničních (to může být dané subkulturou odmítající jak jakýkoliv systém, tak jakýkoliv konzum – Amerika je symbol konzumu a ultimátního státu).

U A-kontry dominují antiamerikanismy ve člancích československého původu, u HO se naopak většina nachází ve člancích převzatých ze zahraničí.

V případě obou periodik můžeme konstatovat, že navzdory kritice USA se v publikacích vyskytují i neutrální zmínky o Spojených státech (například v rámci hudebních reportů atd.), ačkoliv HO má takových zmínek více (právě vzhledem k hudebnímu zaměření).

Z těchto poznatků vyplývá, že A-kontra je více antiamerikanistická než HO.

---

⁴¹ FUNK, Andrej. Recenze: Šaman. *A-kontra*. 1992, (36-37), s. 8.

Závěr

Cíl seminární práce byl splněn: byla provedená analýza periodik a popsán výskyt a forma anti-amerikanistických projevů, ty nakonec byly porovnány i mezi sebou. Došla jsem k závěru, že v publikaci A-kontra se vyskytuje více antiamerikanismů než v Hluboké orbě, ale na rozdíl od HO se jedná spíše o články zcela věnované kritice Ameriky pocházející z tuzemska. V HO převažují pouze kritické zmínky v příspěvcích převzatých ze zahraničí.

Mrzí mě, že práce nemohla být obsáhlejší. Mohla by rozvinout mnoho dalších myšlenek. Vzhledem k mým vlastním politickým názorům a postavení v daných subkulturách pro mne bylo poměrně těžké zprvu periodika číst nestranně a objektivně. Nakonec mám však pocit, že jsem se naučila k tomu postavit nezaujatě.

Analyzované ročníky nejsou kompletní, vzhledem ke značné nedostupnosti některých výtisků, proto ani analýza nemůže být chápána jako ucelená. Ráda bych se k tomuto tématu proto někdy vrátila a dokončila ji, případně rozpracovala na širším materiálu. I přesto ale myslím, že tato práce může být nápomocná při orientaci ve fazónových publikacích či subkulturách, kterých se týká. Poskytuje náhled na přístup post-komunistických, ale přesto levicových kruhů alternativní kultury na tehdejší světové dění i proměně zdejšího kulturního klimatu

Zdroje

Tištěné

- DUNCOMBE, Stephen. *Notes from underground: zines and the politics of alternative culture*. London: Verso, 1997. ISBN 978-18-598-4158-7.
- HROCH, Miloš. *Křičím: "To jsem já."*. Praha: Page Five, 2017. ISBN 978-80-270-2942-6.
- O'CONNOR, Brendon. *The Rise of anti-Americanism*. 1. New York: Routledge, 2006. ISBN 978-04-153-6907-7.
- RUBIN, Barry – COLP RUBIN, Judith. *Hating America: a History*. 1. New York: Oxford University Press, 2004. ISBN 978-01-953-0649-.
- YURCHAK, Alexei. *Everything Was Forever, Until It Was No More: The Last Soviet Generation*. Princeton University Press, 2005. ISBN 978-1-4008-4910-9.

Elektronické

- Český a slovenský archiv subkultur. *Ziny.info* [online]. [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <http://ziny.info/>